
Участие на България в международните режими за експортен контрол

Република България членува във всички международни режими за експортен контрол: Васенаарската договореност, Австралийската група, Режима за контрол на ракетните технологии, Групата на ядрените доставчици и Комитета Цангер.

Това са организации без определен международноправен статут, чиито договорености нямат задължителен характер, а се изпълняват от държавите на доброволни начала. Важно е да се отбележи обаче, че Европейският съюз се съобразява изцяло с приетите от тези режими решения и контролни листове.

Васенаарската договореност за контрол на износа на конвенционално оръжие и изделия и технологии с двойна употреба е създадена с цел да допринесе за регионалната и международната сигурност и стабилност чрез насърчаване на прозрачност и по-голяма отговорност при трансферите им, като по този начин се предотвратят дестабилизиращи натрупвания на оръжие, както и придобиването му от терористи. Чрез своите национални политики участващите държави се стремят да гарантират, че трансферът на тези изделия не допринася за развитието или повишаването на военния потенциал, който би застрашил спазването на целите на режима, и че изделията не биват отклонявани с цел подпомагане на този потенциал. Решенията в рамките на режима се вземат с консенсус по време на годишното пленарно заседание. Одобрените от режима контролни листове стават част от контролните листове на Европейския съюз.

Република България е съучредител на режима от създаването му през 1996 г. През 2008 г. България бе председател на Васенаарската договореност и ръководи Пленарното заседание на форума. Във връзка с изпълнението на ангажиментите по линия на режима страната ни ежегодно предоставя информация за осъществения износ за страни, неучастващи във Васенаарската договореност. Официалният сайт на режима, на който може да бъде намерена информация за страните участнички, основополагащите принципи и документи е www.wassenaar.org

Австралийската група е неформална група от държави, която е създадена през 1985 г. по инициатива на правителството на Австралия поради фактическото използване на химически оръжия от Ирак през 1984 г. Целта на тази група е да подпомага своите членове да определят изделията за износ, които трябва да бъдат контролирани, с цел неразпространение на химическо и биологическо оръжие. Всички държави, които участват в Австралийската група, са страни по Конвенцията за забрана на химическото оръжие и по Конвенцията за забрана на биологическото

оръжие. Република България участва в режима от месец октомври 2001 г. Официалният сайт на режима е www.australiagroup.net

Режимът за контрол на ракетните технологии е създаден през 1987 г. от Канада, Франция, Федерална република Германия, Италия, Япония, Великобритания и САЩ с цел предотвратяване на разпространението на безпилотни системи за доставка на ядрени оръжия, по-специално системите за доставка, способни да доставят товар от поне 500 кг на минимално разстояние от 300 км. Страните, членки на това неформално и доброволно сдружение, координират националните си политики и мерки за експортен контрол, насочени към предотвратяване на разпространението на гореописаните безпилотни системи. Република България е член на Режима за контрол на ракетните технологии от 1 юни 2004 г. Информация за принципите, целите и членството в режима може да бъде намерена на www.mtcr.info

През 2002 г. Режимът за контрол на ракетните технологии е допълнен с Международния кодекс на поведение срещу разпространението на балистични ракети, известен още като „Хагски кодекс на поведение”, който призовава за съдържаност и внимание по отношение на разпространението на балистични ракети, способни да пренасят оръжия за масово унищожение. Република България се присъединява към него на 21 ноември 2002 г.

Тъй като страната ни и в частност Министерството на отбраната не разработва програми, свързани с придобиването, тестването и изстрелването на балистични ракети, както и не произвежда, разработва, тества и изстрелва космически ракети носители, ежегодно предоставяме т.нар. „нулев формат” на годишна декларация.

Групата на ядрените доставчици е международен орган за намаляване на ядреното разпространение чрез контролиране на износа и повторния трансфер на материали, които биха могли да бъдат използвани при разработването на ядрени оръжия. Той работи също за подобряване на съхраняването и защитата на съществуващите материали. Първоначално Групата на ядрените доставчици наброява седем държави членки: Канада, Федерална република Германия, Франция, Япония, СССР, Обединеното кралство и САЩ. Понастоящем държавите членки са 48, а Европейската комисия участва като наблюдател. България се присъединява към Ръководните правила за ядрен износ на Групата на ядрените доставчици през 1984 г. По-подробна информация за Групата на ядрените доставчици е публикувана на www.nuclearsuppliersgroup.org

Комитетът „Цангер“ е международен режим, съдействащ за спазване на разпоредбите, свързани с експортния контрол, по линия на Договора за неразпространение на ядреното оръжие. Ръководните правила на режима предвиждат три условия на доставката, свързана с употребата или производството на ядрени материали: предоставяне на гаранции, че изделията няма да бъдат

използвани за ядрени боеприпаси, че държавата вносител е приела гаранциите на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ) и клауза за реекспорт, изискваща държавата вносител да приложи идентични процедури при реекспорт. Република България е приета в Комитета „Цангер” на ежегодната среща на държавите участнички на 22.10.1992 г. Подробна информация за режима е публикувана на сайта www.zanggercommittee.org